

- blohu/itemlist/tag/демографічна%20ситуація. – Назва з екрану.*
3. Муромцева Ю. І. Демографія: Навчальний посібник/ Ю. І. Муромцева. – К.: Кондор, 2006. – 300 с.
 4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Назва з екрану.
 5. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.te.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрану.
 6. Прибиткова І. М. Основи демографії: Посіб. для студ. гуман. і сусп. Фак-тів ВНЗ / І. М. Прибиткова. – К.: «АртЕк», 1997. – 256 с., іл.

*Гут В. студентка Г-42 групи
географічного факультету
Науковий керівник – Б. В. Заблоцький, к. г. н., доцент
кафедри географії та методики її навчання*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Тернопільська область багата родючими ґрунтами, має сприятливі кліматичні умови для розвитку сільського господарства. Проте, внаслідок надмірного антропогенного впливу і нераціонального землекористування виникає ряд проблем, які призводять до зниження екологічної стійкості та економічної ефективності земель сільськогосподарського призначення. До основних проблем сільськогосподарського землекористування в Тернопільському районі слід віднести: надмірну сільськогосподарську освоєність території, високу розораність сільськогосподарських угідь, які, у свою чергу, спричиняють ерозію, перезволоження, заболочення, агрохімічну розбалансованість, забруднення гербіцидами та пестицидами, виснаження земель.

Аналіз сільськогосподарської освоєності території Тернопільського району виявив надзвичайно високий її рівень – понад 83%. Це, з одного боку сприяє збільшенню продукції сільського господарства, а з іншого – формує додаткові ризики ерозії ґрунтів, особливо на схилах чи великих відкритих ділянках, та прояву інших деструктивних процесів, що виникають внаслідок інтенсивної сільськогосподарської діяльності. У структурі сільськогосподарських угідь найбільшою складовою є рілля. Орні землі в структурі сільськогосподарських угідь становлять 66,3% (49 685 га). Територія району розорана на 70%. Це є одним із найвищих показників в області.

По території району показник сільськогосподарської освоєності розподілений не рівномірно. Особливо високі його значення (понад 93%) спостерігаються на заході району (Довжанська, Домаморицька,

Почапинська сільські ради) та на півночі (Ігровецька сільська рада); 92-91% на південному сході району (Йосипівська, Настасівська, Великолуцька сільські ради) та у центрі (Гаї Шевченківська сільська рада); на південному сході - 86% (Великогаївська територіальна громада); на сході - 85% (Смиковецька сільська рада).

Для Тернопільського району характерними є і великі показники розораності сільськогосподарських угідь. Найбільш розорані угіддя таких сільських рад: Йосипівська (93%), Білецька та Гаї Шевченківська (91%), Настасівська, Великолуцька, Драганівська, Чистилівська (90%), Плотиська (88%), Домагорицька (87%). У смт. Велика Березовиця цей показник становить 89%.

На фоні такого інтенсивного використання земель у сільському господарстві проявляється ряд негативних процесів притаманних надмірному сільськогосподарському землекористуванню.

Значної шкоди сільськогосподарським угіддям району завдає водна ерозія. Розвитку ерозійних процесів (площинному змиву, яроутворенню) сприяє інтенсивне розорювання схилів горбів. Площа еродованих земель в Тернопільському районі сьогодні становить близько 30%. Серед адміністративних районів це один із найменших показників (еродованість сільськогосподарських угідь Тернопільської області - 35%, України - 32,4%). Проте, негативним є поступове збільшення площ еродованих земель району [1, 5]. Особливо стрімко ерозія поширюється на тих ділянках ріллі, де вирощують просапні культури (цукровий буряк, овочі). Слід також зазначити, що великі ділянки сільськогосподарських угідь знаходяться у землекористувачів-орендарів, які порушили сформовану внаслідок паювання контурність угідь, перевели велику частину силових земель у ріллю, часто не дотримуються вимог агротехніки (безвідвального землеробства, оранки впоперек схилів). Усе це сприяє посиленню ерозійних процесів і призводить до погіршення екологічного стану та продуктивності сільськогосподарських угідь району.

На території району межиріччя часто ідеально плоскі, що в сукупності із близьким до поверхні заляганням водонепроникних порід, ускладнює дренаж атмосферних вод, сприяє надмірному зволоженню ґрунтів і приводить до їх оглеювання (особливо на розораній території вододілі Серету і Стрипи). Раніше на цих землях проводилися гідромеліоративні заходи. Проте осушувальні системи давно вийшли з ладу а механізми природної саморегуляції значно деформуються антропогенним впливом.

Ще однією проблемою сільськогосподарських угідь є їх агрохімічне розбалансування, викликане необґрунтованим внесенням видів і норм мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин. Набирають поширення нові хімічні групи пестицидів, тому сучасні засоби захисту рослин потребують глибшого розуміння всіх

фізіологічних процесів, адже вони спрямовані не лише на шкідливий об'єкт, а і на фізіологію рослини [3]. Тільки завдяки застосуванню сучасних технологій і надійних заходів, в першу чергу, захисту рослин можна запобігти втратам від шкідливих організмів сільськогосподарських культур. Сучасні технології, що застосовуються з цією метою, передбачають використання дорогої техніки та обладнання високого класу, високоякісного насіння, добрив та засобів захисту рослин. Упровадження зазначених технічних прийомів – ключовий фактор для перспективного використання і забезпечення прогнозованого результату виробництва сільськогосподарської продукції.

Для покращення ситуації із надмірним землекористуванням, в окремих випадках, потрібна зміна цільового призначення земель (зменшення сільськогосподарської освоєності території). Потрібно вилучати з інтенсивного обробітку деградовані землі, землі крутосхилів, ерозійнонебезпечних ділянок з метою їх заліснення чи залуження [1]. Необхідно змінити структуру угідь у бік зменшення ріллі та збільшення площ луків, пасовищ і багаторічних насаджень. Для покращення екологічної ситуації варто знизити негативний вплив агрохімічних заходів на навколишнє середовище шляхом удосконалення меліорантів, покращення технологій зберігання пестицидів, використання менш шкідливих аналогів. Важливу роль у підвищенні родючості ґрунтів на території району має використання ґрунто-захисних технологій. Вони складаються з послідовних прийомів, які чергуються протягом року. Наприклад, при правильному чергуванні посіву сільськогосподарських культур можна збільшити родючість угідь. Правильно побудовані й освоєні сівозміни підвищують урожайність на 30-40 % і забезпечують повніше використання техніки і робочої сили.

Особливою проблемою сучасного сільського господарства в районі є використання ріллі тимчасовими землекористувачами – орендарями. Вони, прагнучи швидкої економічної віддачі від землі, часто не зважають на науково-обґрунтовані способи господарювання та норми впливу. Тому потрібна особлива увага землевласників, громад, органів управління земельними ресурсами, організацій базового екологічного моніторингу за станом сільськогосподарських угідь та динамікою розвитку деградаційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Заблоцький Б. В. Аналіз перспектив сільськогосподарського землекористування на силових землях // Наукові записки Тернопільського педагогічного університету. Серія Географія. – 2004. – № 1. – С. 160-164.
2. Заблоцький Б. В. До питання якісної оцінки земельного фонду Тернопільської області // Наукові записки Тернопільського педагогічного університету. Серія Географія. – 2003. – № 2. – С. 81 - 87.
3. Питуляк М. В. Особливості сільськогосподарського природокористування на Тернопільщині // Наукові записки Тернопільського педагогічного

університету. Серія геогр. № 1 (7), 1999. – С. 172-176.

4. Розподіл земель об'єктів за угіддями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uadocs.exdat.com/docs/index-337672.html?page=3>.

5. Сучасний стан земельного фонду України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/18421120/ekologiya/suchasniy стан_земельного_фонду_україни.

Кучерка Г. М., студентка Г-41 групи
Науковий керівник - к.г.н., доц. Заблоцький Б.В.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЗАЛІЩИЦЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Тернопільщина багата родючими ґрунтами, має сприятливі умови для розвитку сільськогосподарського рослинництва і тваринництва. Проте, внаслідок надмірного антропогенного впливу і нерационального землекористування виникає ряд проблем, які призводять до зниження екологічної стійкості та економічної ефективності земель сільськогосподарського призначення. [4]. До основних проблем сільськогосподарського землекористування в Заліщицькому районі слід віднести: надмірну сільськогосподарську освоєність території, високу розораність сільськогосподарських угідь, які, у свою чергу, спричиняють ерозію, перезволоження, заболочення, агрохімічну розбалансованість, забруднення гербіцидами та пестицидами, виснаження земель.

Заліщицький район розташований у південній частині Тернопільської області і займає площу 683,91 км². Територія району становить хвилясту рівнину, порізану долинами рік Дністер, Серет і Джурина (притоки Дністра), Дупла (Тупа) і Громова (притоки Серету), Поросячка (притока Джурина).

Територія Заліщицького району розташована у Західно-Українській лісостеповій фізико-географічній зоні. У геоморфологічному відношенні територія району відноситься до Західного Поділля, яке займає південну частину Волино-Подільської плити.

Вищезазначеним фізико-географічним зонам Заліщицького району притаманні різні ландшафтні комплекси, які разом із низкою соціально-економічних чинників впливають на формування сучасної структури земельного фонду.

Сільськогосподарське землекористування посідає провідне місце в сучасній структурі земельного фонду Заліщицького району Тернопільської області. Загальна площа земель сільськогосподарського призначення в межах досліджуваної території становить 68,4 тис. га [4].

Аналіз сільськогосподарської освоєності території Заліщицького району дозволяє стверджувати, що цей показник є дещо нижчим від середнього для області значення (77,6%) і становить 72,3%.